

POSTANOWIENIE

Dnia 20 września 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 września 2012 r.,
skargi M. G., T. G.,
P. A. i R. A.
o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego
z dnia 22 kwietnia 2010 r., wydanego
w sprawie z powództwa "P." Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością
przeciwko M. G., T. G.,
P. A. i R. A.
o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne,

- 1. odrzuca skargę,**
- 2. zasądza od każdego ze skarżących na rzecz "P." spółki z o.o. kwoty po 300 zł (trzysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania wywołanego wniesieniem skargi.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy, po rozpoznaniu sprawy z powództwa P. spółki z o.o. przeciwko M. G., T. G., P. A. i R. A. o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne, wyrokiem z dnia 22 kwietnia 2010 r. - w celu ochrony wierzytelności powódki przeciwko dłużnikowi A. W., obejmującej należność główną w kwocie 210 000 zł z odsetkami i kosztami procesu, wynikającą z nakazu zapłaty Sądu Okręgowego z dnia 10 lipca 2003 r., i z postanowienia tego Sądu z dnia 11 października 2004 r., – uznał za bezskuteczne w stosunku do powódki: umowę darowizny z dnia 22 grudnia 2003 r., na podstawie której J. i A. małż. W. darowali T. i M. małż. G. nieruchomości położone w B., objęte księgami wieczystymi nr /.../ , prowadzonymi przez Sąd Rejonowy, oraz umowę sprzedaży z dnia 9 lipca 2007 r., na podstawie której T. i M. małż. G. sprzedali P. i R. małż. A. udział wynoszący 9/10 we współwłasności opisanych nieruchomości, oddalił dalej idące powództwo i zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 29 452 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelacja pozwanych M. G. i P. A., wniesiona po upływie przepisanego terminu, została postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 7 czerwca 2010 r. odrzucona, a wniosek tych pozwanych o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji został zarządzeniem przewodniczącego z dnia 16 sierpnia 2010 r. zwrócony z powodu nieusunięcia braków formalnych. Z kolei zażalenie na to zarządzenie zostało odrzucone postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 17 listopada 2010 r.

W dniu 24 maja 2012 r. M. G., T.G., P. A. i R. A. wnieśli skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 22 kwietnia 2010 r., w której zarzucili naruszenie art. 534 k.c. przez uwzględnienie powództwa pomimo upływu pięciu lat od daty zakwestionowanej czynności prawnej, art. 531 § 2 w związku z art. 527 § 2 i art. 534 k.c. przez uznanie za bezskuteczną wobec wierzyciela czynności prawnej działanej przez osobę trzecią z kolejnym podmiotem pomimo upływu pięciu lat od dokonania czynności między dłużnikiem a osobą trzecią, i art. 165 § 2 k.p.c. przez przyjęcie,

że zaistniały skutki prawne określone w tym przepisie, mimo że przesyłka zawierająca pozew była adresowana do niewłaściwego sądu.

Skarżący twierdzili, że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniający wniesienie skargi od wyroku sądu pierwszej instancji, ponieważ po wydaniu zaskarżonego wyroku a przed upływem terminu do wniesienia apelacji zmarła matka M. G. i P. A., J. W., i ze względu na zły stan zdrowia ojca, A. W., ciężar organizacji pogrzebu spoczął na barkach córek i ich rodzin. Zdaniem skarżących, niezgodność z prawem zaskarżonego wyroku wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego, w sprawie tej bowiem doszło do naruszenia zasady pewności prawa na skutek nieuwzględnienia prekluzji przewidzianej w art. 534 k.c., którą sąd powinien brać pod rozagę z urzędu. Zasada wyrażona w art. 165 § 2 k.p.c., do której odwołał się Sąd Okręgowy, przyjmując, że pozew został wniesiony w dniu 22 grudnia 2008 r., dotyczy tylko pisma prawidłowo zaadresowanego, podczas gdy pozew P. spółki z o.o., nadany w urzędzie pocztowym w dniu 22 grudnia 2008 r., został skierowany do niewłaściwego sądu, a do Sądu Okręgowego, który był rzeczowo właściwy, wpłynął dopiero w dniu 28 grudnia 2008 r. W takiej sytuacji za datę złożenia pozwu należało uznać datę, w której sąd niewłaściwy przekazał pozew sądowi właściwemu. Skarżący powołali się na stanowisko wyrażone w uchwale połączonych Izb: Cywilnej i Administracyjnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1987 r., III CZP 33/87 (OSNCP 1988, nr 6, poz. 73).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W wyjątkowych wypadkach – jak stanowi § 2 powołanego artykułu – gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można także żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli

strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

W przytoczonych przepisach wyrażona została zasada, że przesłanką dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest wykorzystanie przez stronę przysługujących jej środków prawnych. Wyjątek od tej zasady przewiduje art. 424¹ § 2 k.p.c., który w sytuacji, gdy strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, uzależnia dopuszczalność skargi od kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek: istnienia wyjątkowego wypadku oraz występowania niezgodności z prawem o kwalifikowanym charakterze, wynikającej z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. Pojęcie „wypadek wyjątkowy” odnosi się przy tym do przyczyny niezgodności z prawem prawomocnego wyroku oraz do powodów, dla których strona nie skorzystała z możliwości jego zaskarżenia.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jako przykłady „wypadków wyjątkowych”, o których mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c., wskazuje się ciężką chorobę strony, która uniemożliwiła wniesienie środka odwoławczego, jej stan psychiczny uniemożliwiający podjęcie rozsądnej decyzji co do zaskarżenia wyroku sądu pierwszej instancji, katastrofę, klęskę żywiołową, uzyskanie błędnej informacji od pracownika sądu co do sposobu i terminu zaskarżenia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, OSNC 2006, nr 6, poz. 113, z dnia 22 czerwca 2007 r., III CNP 37/07, OSNC 2007, nr 3, poz. 47, z dnia 30 listopada 2007 r., III CNP 67/07, OSNC-ZD 2008, nr C, poz. 90, z dnia 7 lutego 2008 r., IV CNP 217/07, OSNC-ZD 2008, nr D, poz. 114).

Skarżący, wnosząc o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu pierwszej instancji, jako przyczynę nieskorzystania z możliwości jego zaskarżenia w przepisany terminie wskazali śmierć J. W. i konieczność zorganizowania pogrzebu w otwartym terminie do wniesienia apelacji. Wskazana przyczyna nie może być uznana za wyjątkowy wypadek w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. Nawet tak poważne i trudne wydarzenie, jakim jest śmierć członka rodziny,

nie zwalniała bliskich zmarłego od obowiązku dokonania koniecznych czynności procesowych, zwłaszcza że – obok córek zmarłej J. W. – stronami byli także ich małżonkowie i istniała możliwość podzielenia się poszczególnymi czynnościami. Skarżący pomijają też okoliczność, że M. G. i P. A. nie usunęły braków formalnych wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji, mimo że dokonanie tej czynności przypadało już w pewien czas po pogrzebie.

Przewidziane w art. 424¹ § 2 k.p.c. wyjątkowe wypadki, umożliwiające złożenie skargi od prawomocnego wyroku wydanego przez sąd pierwszej instancji, powinny być jednoznacznie wykazane. W razie powołania się na naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego konieczne jest wykazanie, że dana zasada istnieje i ma podstawowe znaczenie dla porządku prawnego oraz dokładne określenie w jaki sposób doszło do jej naruszenia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 r., IV CNP 11/06, niepubl. oraz z dnia 6 grudnia 2006 r., V CNP 142/06, niepubl.).

Podniesiony przez skarżących zarzut naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego jest ogólnikowy i nie zawiera dostatecznych argumentów świadczących o występowaniu niezgodności z prawem o kwalifikowanym charakterze. Wskazując na naruszenie zasady pewności prawa przez nieuwzględnienie prekluzji skarżący przypisali decydujące znaczenie okoliczności, że pozew wniesiony przez P. spółkę z o.o. przed upływem pięcioletniego terminu z art. 534 k.c. został skierowany do niewłaściwego Sądu i przekazany właściwemu sądowi już po upływie tego terminu. Uszło jednak uwagi skarżących, że uchwała połączonych Izb: Cywilnej i Administracyjnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1987 r., III CZP 33/87, dotyczyła zupełnie innej kwestii, chodziło w niej bowiem o zachowanie terminu do wniesienia środka odwoławczego, który – jak wiadomo – musi być wniesiony do sądu, który wydał zaskarżony wyrok. Skarżący nie wykazali więc, że charakter zarzucanego naruszenia, które – ich zdaniem – miało doprowadzić do niezgodności z prawem zaskarżonego wyroku, przemawiał za uznaniem go za wyjątkowe.

Konkludując trzeba stwierdzić, iż nie zachodzi wyjątkowy wypadek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c. Jeżeli zaś nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w powołanym przepisie, skarga podlega odrzuceniu.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c. oraz art. 98 i art. 99 w związku z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 424¹² k.p.c. postanowił, jak w sentencji.